

Motion till riksdagen 2005/06:Kr331

av **Britt-Marie Danestig och Lennart Gustavsson**
(v)

Folkhögskolan och framtiden

Motionen delad mellan flera utskott

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att förstärka anslagen till Folkbildningsrådet, som kompensation för löne- och kostnadsökningar enligt vad i motionen anförts.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att tillföra folkhögskolan nya, permanenta utbildningsplatser, enligt vad i motionen anförts.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att överföra anslaget till de s.k. Sagakurserna för personer inskrivna i aktivitetsgarantin till Folkbildningsrådet.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kommunernas skyldighet att betala interkommunal ersättning för kommuninnevånare som läser på folkhögskola utanför det egna länet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att folkhögskolorna bör få sfi-behörighet.²
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att högskoleförordningen bör ses över i syfte att underlätta högskolornas samverkan med folkhögskolorna.²
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Valideringsdelegationens arbete med validering även skall omfatta folkhögskolorna.²
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda på vilket sätt den lagstiftning som gäller studerande inom andra utbildningsformer även kan omfatta elever på folkhögskola.

¹ Yrkande 3 hänvisat till AU.

² Yrkandena 5–7 hänvisade UbU.

Fel! Okänt namn på

2 Inledning

”Det livslånga, livsvida och livsdjupa lärandet visar vägen in i framtiden” (Folkbildningens Framsyn, Folkbildningsrådet 2004). Svensk folkbildning utgår från att kunniga och engagerade samhällsmedborgare är en av demokratiens grundläggande byggstenar. Det är väsentligt att se värdet av att kvinnor och män, unga som gamla, på alla nivåer i samhället deltar i folkbildningen. Därigenom kan de få nätverk, kunskaper och möjligheter att påverka sin egen livssituation och samhällets utveckling. Folkhögskolorna och studieförbunden betonar också starkt bildningens egenvärde, frihet och samspelet mellan människor.

På folkhögskolorna finns en stor spridning i åldrar, språk och nationalitet. Det är många gånger skolornas blandade miljöer som är styrkan i skolformen. Eleverna påpekar också som första och största fördel med sin folkhögskoletid att de fått möta så många olika människor och därigenom så många olika livsöden och erfarenheter.

3 Ekonomisk kamp

Folkhögskolorna för i dag en hårdnande ekonomisk kamp med åtstramningar och inskränkningar i verksamheten som följd. Folkhögskolläraernas löneutveckling är en tydlig illustration av hur situationen förändrats under tiden från 1991 till i dag. Gapet mellan folkhögskolornas lärare och lärarna i grundskolan och gymnasiet motsvarar nu mellan 2 000 och 5 000 kr i månaden. Om inte pariteten mellan skolformerna återupprättas kommer folkhögskolan på sikt att få svårighet att rekrytera kvalificerad personal.

Vänsterpartiet menar att folkhögskolorna behöver en utökad basfinansiering. Tillfälliga projektbidrag har tilltagit i omfattning, vilket innebär möjligheter, men också stora risker och en stegrad sårbarhet. Det innebär också en risk för att kraft och tid måste användas till ekonomiska frågor i stället för att hålla diskussionen om folkhögskolans ideologiska grund och pedagogiska idéer levande, vilket behövs för att bibehålla och utveckla det som är bra och unikt med den svenska folkbildningsmodellen. Samhällsstödet till folkbildningen har också urholkats kraftigt. Det gäller både kommun- och landstingsbidragen.

Vi anser att det måste vara en angelägenhet för riksdagen att lägga fram kunskapsstrategier även för den grupp som inte kommer att läsa vidare på högskolan. Folkhögskolan bör betraktas som en parallell och likvärdig möjlighet till olika eftergymnasiala utbildningar. Om folkhögskolan ska kunna vara ett alternativ för de 50 % som står utanför samhällets tal om utbildning måste anslagen öka. Som jämförelse kan nämnas att anslagen till högskolan har ökat med 84 % sedan 1996 och antalet helårsstudenter har ökat med 27 %. Motsvarande ambitionshöjning finns inte för den grupp som är folkhögskolornas rekryteringsbas. Därtill behövs en utökad basfinansiering. Ett basanslag på rimlig nivå är också förutsättningen för att nya skolor med folkrörelser

som huvudmän ska kunna skapas. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att förstärka anslaget till Folkbildningsrådet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Fler utbildningsplatser

Folkhögskolans förmåga att anpassa innehåll och arbetsformer till människors skiftande behov och förutsättningar är en tillgång i olika former av utbildning. Att folkhögskolan kan och vill ta ett stort ansvar för utbildningen av vuxna visade sig inte minst under det s.k. Kunskapslyftet, där erfarenheterna nästan enbart har varit positiva. Potentialen är även stor då det gäller olika former av yrkesutbildningar.

Under Kunskapslyftet tillfördes folkhögskolan 10 000 utbildningsplatser under en femårsperiod. Vårpropositionen 2005 innehöll en temporär satsning motsvarande 500 utbildningsplatser. Satsningar under en begränsad tid skapar en ryckighet och brist på förutsägbarhet som försvårar planeringen och frambringar en ekonomisk utsatthet och otrygghet.

Folkhögskolorna har också ökat i antal under de senare åren. Den ökningen har dock inte motsvarats av fler deltagarveckor.

Vänsterpartiet menar att folkhögskolorna behöver ett tillskott på fasta utbildningsplatser om skolformen ska kunna utvecklas vidare utan att tvingas till ett alltför stort beroende av uppdragsutbildning. Regeringen bör således lämna förslag till en utökning av antalet folkhögskoleplatser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Sagakurserna

Sagakurserna för personer som är inskrivna i aktivitetsgarantin är ett exempel på hur folkhögskolan kan bli ett steg på vägen mot en ny plats på arbetsmarknaden för många människor. Folkhögskolornas miljö erbjuder möten med friska personer och nya infallsvinklar på livet, vilket kan öppna tidigare stängda dörrar i en rehabiliteringsprocess.

Kurserna är dock svåra att organisera genom att flera aktörer är inblandade och folkhögskolorna har svårt att planera för tjänster och kursdeltagare när de inte själva står för rekryteringen. Reglerna för Sagabidragen måste bli entydigare och klarare och anslaget till Sagakurserna för personer inskrivna i aktivitetsgarantin bör överföras till Folkbildningsrådet med särskilt krav på redovisning och utvärdering. Rekryteringen till kurserna måste ägas av folkhögskolorna för att systemet ska bli effektivt och välfungerande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

6 Interkommunal ersättning

De interkommunala bidragen är ett problem för folkhögskolorna. Det finns län som över huvud taget inte ger bidrag till länsinnevånare som studerar på folkhögskola utanför det egna länet. För den enskildes rättssäkerhet bör reglerna vara enhetliga när det gäller de interkommunala bidragen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Sfi-behörighet

För människor som söker sig till Sverige ska folkhögskolorna givetvis vara en självklar möjlighet. Att människor med olika etnisk, religiös och kulturell bakgrund möts inom folkhögskolan skapar en positiv dynamik. Det ligger i allas, inte bara de invandrades, intresse att alla som bor i Sverige ges möjlighet att lära sig det svenska språket. Folkhögskolorna erbjuder en miljö som gynnar språkinläringen och som ger kunskap om och förståelse av samhällets organisation och dess grundläggande värderingar genom de naturliga kontaktytorna med svensktalande.

Folkhögskolorna har i dag rätt att ge allmän behörighet i kärnämnen mot-svarande gymnasiets läroplan. Sfi är en egen förordning, vilket gör att folkhögskolorna inte har rätten att utfärda behörighet. För närvarande består läroplanen av språk och samhällsorientering i kombination. Folkhögskolorna har lång erfarenhet av kurser med invandrade, och undervisningen motsvarar i hög grad målen i läroplanen eftersom de överensstämmer med folkbildnings-arbetets pedagogik. Folkhögskolornas särart och möjligheten till internatbo-ende kan på ett mycket bra sätt bidra till integrationen.

Folkhögskolorna bör därför ges rätten att utfärda sfi-behörighet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Samverkan med högskolor och universitet

För att nå målet att 50 % av en årskurs ska påbörja studier på högskola före 25 års ålder måste högskolor och universitet öppnas för nya grupper stu-derande. För att det ska bli möjligt fordras att olika utbildningsanordnare samverkar för att skapa de bryggor som är nödvändiga i arbetet för att mot-verka den sociala snedrekryteringen till högre studier. I det arbetet har folkhögskolorna en viktig roll. Högskoleförordningen bör bli föremål för en över-syn i syfte att underlätta högskolornas samverkan med folkhögskolorna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Validering

I dag sker valideringen endast gentemot gymnasiestudier, högskole- och universitetsstudier och specifika yrken. Folkhögskolan ger kvalifikationer för demokrati, det civila samhället och i sin förlängning ger den kompetens för arbetsmarknaden.

Valideringsdelegationens arbete med validering bör därför omfatta även folkhögskolorna, och ett system för validering av folkhögskolekurser bör utvecklas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Folkhögskoleelevernas rättigheter

Ett omfattande arbete har gjorts för att stärka de studerandes rättigheter. Lagstiftning inom området omfattar dock i flera avseenden inte elever på folkhögskola. Ett exempel är diskrimineringslagstiftningen. En utredning bör därför tillsättas för att ge folkhögskoleeleverna samma rättsskydd som andra studerandegrupper. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 29 september 2005

Britt-Marie Danestig (v)

Lennart Gustavsson (v)